

ג'וזיאן ונונו Vu de Face

אוצרת: דניאלה טלמור

הזרות שזורה כחוט השני בעבודות המרכיבות את המיצב בתערוכתה של ג'וזיאן ונונו, Vu de Face "מראה חזיתי". העיסוק בזהות, בפורטרט, בפנים, הוא חוליה נוספת בחקירתה רבת השנים בנושא זה. ונונו חיה בישראל אך נולדה וגדלה בליון שבצרפת, ומבחינה תרבותית נפשה נותרת חצויה בין שני העולמות הללו. הריק של אי השייכות שאינו ניתן למילוי הוא בשבילה מצב קיומי: היא כאן ולא כאן, שייכת ובו בזמן זרה.

המיצב Vu de Face עוסק בפני השטח, במציאות שקרית, בהטעיית העין ובעיוורון כמטאפורה. משום כך, את כל הפורטרטים שבתערוכה ציירה ונונו בעיניים עצומות. מול סדרת הרישומים העיוורים היא מציגה שורה של פורטרטים רפטיביים מגבס אותם יצרה מתבנית אחת, העטופים בבד לבן סטרילי אשר הוצמד בנגיעות עדינות של קצות האצבעות אל אזורי החושים בפנים. דגמים אלה ממוקמים מעל פס ניאון הנמתח לכל אורך הקיר, המטיל אור לבן ובוהק, אולי בניסיון להאיר את העיוורון. על הרצפה מונח צילום בודד, פורטרט על שקף הצף בתוך גיגית שחורה, כמו נרקיס המתאהב בדימויו שלו הניבט מן המים. אלא שהפעם המים אינם מוכלים באגם אלא במכל פלסטיק שחור ונייד. מנגד ניצב מסך וידאו המזכיר בצורתו עין. הוא עטוף ביריעות גומי שחורות ומקרין דימוי של בד לבן בתוך מכונת כביסה, המופיע ונעלם חליפות.

התערוכה מתקיימת בתנועה מזרות תרבותית אל העיסוק בפני השטח. פני השטח הם הראשונים לקבע שייכות, להכניס לקטגוריה או להוביל למסקנה. למראית עין נטולים פני השטח חסרי העומק כל חשיבות, אך למעשה הם יכולים לקבוע גורלות.

העיסוק בזהות אינו מתבצע רק על ידי האדם עצמו, אלא גם על ידי האחר. הזהות היא גם הצורה שבה אחרים רואים אדם ומשייכים אותו. כך מתחברת הזרות באופן טבעי לשאלות של זהות, המקבלות ביטוי בעיסוק של האמנית בפנים. הפנים ללא הפורטרט המוצגים בתערוכה זו הם עקבות עיוורות של מבט פנימי, הדומים אך גם שונים זה מזה. כל פורטרט הוא גם מקור וגם העתק, תוצאה של פעולה יותר מאשר העיסוק בדימוי. בפורטרטים שצוירו בעיניים עצומות הופך המגע עם הנייר לקשר היחיד של האמנית עם הרישום, והצד המוטורי תופס את מקומו של הצד הוויזואלי. התמונות משקפות את הפעולה, את הניסיון של האמנית לשוב אל המקום הראשוני, בטרם המיומנות של פעולת הרישום, ולרשום כמו שילדים רושמים. התוצאה היא סכמת פורטרט שאינה סופית ואינה ניתנת לזיהוי.

הגבס שממנו מורכבת הסקיצה הפיסולית משמש את האמנית בסדרת הפורטרטים היצוקים בתבנית. הבד הסטרילי הלבן העוטף אותם משמש כתחליף עור, והוא מתעד את עקבותיה של תנועת הגיטו המבקשת לזהות את הפנים. הגיטו בעיניים עצומות מתכתב עם סדרת רישומי הפנים הסכמטיים על נייר,

הרישומים העיווריים המציגים צורה אחרת של ראייה דרך נגיעה, כמו המכניזם של המגע בין היד לנייר שיוצר את הרישום בדרך החזרה על התנועה ולא בדרך הצורה.

הגיגית השחורה המונחת במרכז החדר היא סמל למקום מצומצם, מלאכותי ונכחד. הצילום הצף בה הוא המפתח לתערוכה כולה, והוא מעלה את השאלה האם ניתן להתייחס אליו כאל דוקומנט. זהו פורטרט מצולם המתייחס לנושא הזיהוי כפי שזה נתפש בימינו, לאחר שאיבד כבר את הפונקציה האבסולוטית של מסמך תיעודי. מקומו המעורער על פני המים מעלה לדיון שאלות בנושא הייצוג. האובייקט הנוסף על רצפת התערוכה הוא הבד הלבן הנשקף מבעד לחלון מכונת הכביסה במקרן הווידאו העטוף כולו יריעות גומי שחורות, למעט מסך עגול כאישון. בתנועתו החזרתית נראה הבד המסתובב בעת שהדימוי נשטף ממנו, במעין ניסיון לנקות את הקנבס מן הדימוי החזותי ולהחזירו אל הרגע שלפני הנגיעה הראשונה של הציור. מבעד לפני השטח של האישון נוצרים הדימויים הנרשמים במוח. עדשת הווידאו מייצגת את האישון שעליו נקלט הדימוי הנראה. כמו הדף הלבן של הסופר עוד בטרם נכתבה המילה הראשונה, או בד של צייר לפני משיחת המכחול הראשונה, זוהי נקודה של ריק.

למעשה, המיצב כולו מוליך את הביקורת של האמנית על פני השטח של המציאות העכשווית, שהפכו למקור בלתי נדלה של אינפורמציה וידע. עבודתה מעלה שאלות ביחס לערך האמת של המסרים המועברים אלינו מבעד למסכים המנתקים אותנו מן החיים הממשיים. הקשר אל האירועים אינו ישיר, אלא חולף דרך פריזמות של מסכי תקשורת שונים. ההיבט החווייתי הופך פאסיבי, ומצמצם לחוויית הצפייה עצמה. מבעד לעיסוקה במסך, שליווה את האמנית גם בתערוכתה הקודמת 'Deja' vu, גם הפעם היא מערערת על אמיתות הדימוי התקשורת. הפורטרטים אצלה הם מטאפורה ליכולתם של הפנים למסור אינפורמציה. ונונו עוסקת בריבוי ובצמצום בעת ובעונה אחת, בעומס הגירוויים הבלתי פוסקים המנסים ללכוד את העין עד שהיא נחלשת, וכמעט חדלה לראות.

המיצב של ג'וזיאן ונונו, העוסק בפני השטח, מתייצב כמו עור לחצוץ בין שני העולמות, להפריד ולתפקד כגבול בין פנים אורגני לחוץ פלסטי ומעוצב. הוא עוסק בשפת הפורטרט יותר מאשר בפורטרט עצמו. הפנים מצמצמים אצלה לסימנים המתייחסים אל הפנים, עד שהאני – ה-"Je" – נעלם והופך לחומר.